

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-339/20 - 1

Predmet C-339/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

24. srpnja 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Cour de cassation (Francuska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

1. travnja 2020.

Žalitelj:

VD

[omissis]

FRANCUSKA REPUBLIKA

[omissis]

PRESUDA COURA DE CASSATION, CHAMBRE CRIMINELLE
(KASACIJSKI SUD, VIJEĆE ZA KAZNENA PITANJA, FRANCUSKA),

OD 1. TRAVNJA 2020.

Osoba VD je 20. prosinca 2018. protiv presude br. 10. podnijela žalbu chambreu de l'instruction de la cour d'appel de Paris, 2^e section (istražno vijeće Žalbenog suda u Parizu, 2. odjel, Francuska), koji je, u istrazi pokrenutoj protiv njega zbog trgovanja na temelju povlaštenih informacija i pranja novca, odlučio o njegovu zahtjevu za poništenje postupovnih akata.

[omissis] [orig. str. 2.] [omissis] [elementi postupka]

Činjenično stanje i postupak

- 1 [omissis] [uvodna formulacija]
- 2 Optužnicom od 22. svibnja 2014. pokrenuta je sudska istraga u pogledu kaznenih djela trgovanja na temelju povlaštenih informacija i prikrivanja.
- 3 Ta je sudska istraga prvom dodatnom optužnicom od 14. studenoga 2014. proširena u pogledu kaznenih djela trgovanja na temelju povlaštenih informacija, sudioništva i prikrivanja tih kaznenih djela. Nakon upozorenja glavnog tajnika Autoritéa des marchés financiers (Nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (AMF), Francuska) od 23. i 25. rujna 2015., uz koje su dostavljeni dokumenti iz istrage tog neovisnog tijela javne vlasti koji sadržavaju, među ostalim, osobne podatke povezane s upotrebom telefonskih linija, istraga je trima dodatnim optužnicama od 29. rujna i 22. prosinca 2015. te 23. studenoga 2016. proširena na vrijednosne papire društava CGG, Airgas i Air Liquide odnosno sve druge povezane financijske instrumente, u pogledu istih kaznenih djela te kaznenih djela sudioništva, korupcije i pranja novca.
- 4 Zatim je 22. prosinca 2015. naloženo razdvajanje u pogledu kaznenih djela koja se odnose na vrijednosne papire društava CGG i Airgas, a potom, 20. travnja 2017., i razdvajanje samo u pogledu vrijednosnih papira društva CGG.
- 5 Osoba VD, protiv koje je 10. ožujka 2017. pokrenuta istraga zbog kaznenih djela trgovanja na temelju povlaštenih informacija i pranja novca koja su povezana s tim vrijednosnim papirima, podnijela je 5. rujna 2017. zahtjev za proglašenje ništavosti, a 19. listopada 2018. dva zahtjeva za poništenje postupovnih akata.

Prvi žalbeni razlog

[omissis]

- 6 [omissis]. [orig. str. 3.]
- 7 [omissis]
[omissis]
- 8 [omissis]
- 9 [omissis] [Žalbeni razlog koji se temelji na neustavnosti članka L.465-1 codea monétaire et financier (Monetarni i financijski zakonik), koji je Cour de cassation (Kasacijski sud) proglasio bespredmetnim]

Drugi i treći žalbeni razlog

[omissis]

10 [omissis]

11 [omissis]

[omissis] **[orig. str. 4.]** [omissis]

12 [omissis]

13 [omissis]

[omissis]

14 [omissis]

15 [omissis] **[orig. str. 5.]** [omissis] *[Žalbeni razlozi koji se temelje na povredi članka 6. stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima i nacionalnih odredbi, nedostatku u obrazloženju i nepostojanju pravne osnove, a odnose se na nepostojanje dokaznih elemenata u spisu iz prvotne sudske istrage, koje je Cour de cassation (Kasacijski sud) odbio]*

Četvrti žalbeni razlog

Tekst žalbenog razloga

16 Žalbeni razlog temelji se na povredi članka 6. stavka 1. i članka 8. Europske konvencije o ljudskim pravima, članaka 7., 8., 11. i 52. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, članka 15. stavka 1. Direktive 2002/58/EZ od 12. srpnja 2002., članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika, članaka L. 14-1 i R. 10-13 1 codea des postes et communications électroniques (Zakonik o poštanskim uslugama i elektroničkim komunikacijama), članka 112-4 codea pénal (Kazneni zakonik), preliminarnih članaka te članaka 591. i 593. istog zakonika te na nedostatku u obrazloženju i nepostojanju pravne osnove.

17 Kritizira pobijanu presudu u dijelu u kojem se zahtjev proglašava neosnovanim te nije poništen postupovni dokument odnosno akt, iako:

„1. kao prvo, s obzirom na to da je Sud Europske unije odlučio o neusklađenosti zakonske odredbe primjenjive na spor, nacionalni sud treba odlučiti u skladu s odlukom o neusklađenosti; te je, time što je smatrao da ,odredbe članka L. 621-10 nisu protivne članku 15. stavku 1. Direktive 2002/58/EZ od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija’ kad je trebao primijeniti odluku o neusklađenosti članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika, cour d’appel (Žalbeni sud) povrijedio prethodno navedene tekstove;

2. kao drugo i u svakom slučaju, svaka presuda ili odluka treba sadržavati razloge kojima se može opravdati njegova odluka te nedostatnost razloga odgovara nedostatku u obrazloženju; te su, time što su se, kako bi odbili zahtjev za

proglašenje ništavosti osobe VD, oslonili na presudu Suda od 2. listopada 2018., a da pritom nisu naveli čime navedena sudska praksa koju je taj sud primijenio isključuje primjenu odluke o neusklađenosti članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika na ovaj slučaj, sudovi koji odlučuju o meritumu povrijedili smisao i doseg prethodno navedenih tekstova.”

Odgovor Suda

- 18 Kako bi odbili prigovor neusklađenosti članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika i članka L. 34-1 Zakonika o poštanskim uslugama i elektroničkim komunikacijama s obzirom na zahtjeve iz Direktive 2002/58/EZ od 12. srpnja 2002., u vezi sa sudskom praksom Suda, sudovi, nakon **[orig. str. 6.]** što su podsjetili na okolnosti u kojima su prikupljeni osobni podaci koji se odnose, među ostalim, na osobu VD, ističu da se članak L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika, kojim se ovlaštenim službenicima upravnog tijela koji moraju čuvati poslovnu tajnu daje ovlast za dobivanje uvida u podatke o vezi, ne čini protivan članku 15. stavku 1. prethodno navedene direktive.
- 19 Tvrdi da isto vrijedi za odredbe članka L.34-1 Zakonika o poštanskim uslugama i elektroničkim komunikacijama zbog ograničenja utvrđenih člankom R. 10-3 I, i to u pogledu podataka koje operatori trebaju zadržavati i u pogledu trajanja njihova zadržavanja.
- 20 Ističu da članak 23. stavak 2. točka (h) Uredbe (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta omogućuje nadležnim tijelima da, u mjeri u kojoj je to dozvoljeno prema nacionalnom pravu, zahtijevaju postojeće zapise o podatkovnom prometu koje posjeduje telekomunikacijski operater, kada postoji opravdana sumnja u kršenje i kada takvi zapisi mogu biti relevantni za istragu o kršenju članka 14. točke (a) ili (b) o zabrani trgovanja ili pokušaja trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili preporučivanja drugoj osobi da trguje na temelju povlaštenih informacija ili poticanja druge osobe na trgovanje na temelju povlaštenih informacija, ili članka 15. o zabrani manipuliranja tržištem.
- 21 Sudovi iz toga zaključuju da nikakva ništavost ne može proizaći iz primjene odredbi koje su u skladu s europskom uredbom, odnosno europskim općim pravnim aktom čije su sve odredbe obvezujuće i koji se u pravnom poretku država članica izravno primjenjuje na sve subjekte prava.
- 22 U prilog zahtjevu za ukidanje pobijane presude, podnositelj zahtjeva u biti tvrdi da je, time što su podaci prikupljeni na temelju prethodno navedenih tekstova kojima se uređuje opće i neselektivno zadržavanje podataka, povrijeđena prethodno navedena Direktiva 2002/58/EZ, kako je tumači Sud, i da se odredbama članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika, u verziji proizašloj iz loi du 26 juillet 2013 (Zakon od 26. srpnja 2013.), ne propisuje nikakvo ograničenje prava AMF-ovih istražitelja na dostavu zadržanih podataka.

- 23 Nezavisni odvjetnik u tom pogledu smatra da Sudu treba uputiti dva pitanja, prvo koje se odnosi na usklađenost uvjeta zadržavanja osobnih podataka o vezi koje provode privatni operatori, i drugo koje se odnosi na uvjete AMF-ova pristupa njima, uređenog prethodno navedenim člankom L. 621-10 u verziji koja se tada primjenjivala, s obzirom na odredbe Uredbe (EU) br. 596/2014 od 16. travnja **[orig. str. 7.]** 2014. o zlouporabi tržišta i obveze koje iz nje proizlaze za države članice, odnosno uredbe kojom je stavljena izvan snage Direktiva 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o trgovanju na temelju povlaštenih informacija i manipuliranju tržištem.
- 24 Podnositelj zahtjeva u replici smatra da Sudu nije potrebno uputiti zahtjev za prethodnu odluku jer je taj sud već jasno odlučio o smislu Direktive 2002/58/EZ od 12. srpnja 2002.
- 25 Za ispitivanje žalbenog razloga potrebno je razlikovati uvjete pristupa podacima o vezi od uvjeta njihova zadržavanja.

Pristup podacima o vezi

- 26 U svojoj presudi Tele 2 Sverige od 21. prosinca 2016. (spojeni predmeti C-203/15 i C-698/15), Sud Europske unije presudio je da članak 15. stavak 1. Direktive 2002/58, u vezi s člancima 7., 8. i 11., kao i člankom 52. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da mu se „*protivi nacionalni propis kojim se uređuje zaštita i sigurnost podataka o prometu i lokaciji [...] kad svrha tog pristupa u okviru borbe protiv kriminaliteta nije ograničena na borbu protiv teških kaznenih djela, kad se navedeni pristup ne podvrgava prethodnom nadzoru suda ili neovisnog upravnog tijela i kad nije propisano da se predmetni podaci zadržavaju na području Unije*” (točka 125.).
- 27 Conseil constitutionnel (Ustavno vijeće, Francuska) je pak odlukom od 21. srpnja 2017. proglasio neustavnim prvi stavak članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika jer postupak AMF-ova pristupa koji je postojao u vrijeme nastanka činjenica nije bio u skladu s pravom na poštovanje privatnog života koje je zaštićeno člankom 2. Deklaracije o pravima čovjeka i građanina. Međutim, budući da bi stavljanje osporavanih odredbi izvan snage bez odlaganja imalo očito pretjerane posljedice, Conseil constitutionnel (Ustavno vijeće) odgodio je to stavljanje izvan snage do 31. prosinca 2018. Primjenom učinaka tog proglašenja neustavnosti zakonodavac je u okviru loia n° 2018-898 du 23 octobre 2018 (Zakon br. 2018-898 od 23. listopada 2018.) uveo novi članak L. 621-10-2 na temelju kojeg drugo neovisno upravno tijelo nazvano „nadzornik zahtjevâ za pristup” istražiteljima AMF-a izdaje prethodno odobrenje za svaki pristup podacima o vezi.
- 28 S obzirom na vremensku odgodu učinaka odluke Conseil constitutionnel (Ustavno vijeće), valja smatrati da nikakva ništavost ne može proizaći iz neustavnosti zakonodavnih odredbi koje su se primjenjivale u vrijeme nastanka činjenica. Suprotno tomu, iako je, u skladu s člankom L. 621-1 **[orig. str. 8.]**

Monetarnog i financijskog zakonika u verziji koja se primjenjivala u vrijeme nastanka spornih akata, ali i u njegovoj trenutačnoj verziji, AMF „neovisno tijelo javne vlasti”, mogućnost koja se nudi njegovim istražiteljima da im se dostave podaci o vezi bez prethodnog nadzora suda ili drugog neovisnog upravnog tijela nije u skladu sa zahtjevima iz članaka 7., 8. i 11. Povelje Europske unije o temeljnim pravima kako ih tumači Sud.

- 29 Jedino pitanje koje se postavlja odnosi se na mogućnost vremenske odgode posljedica neusklađenosti članka L. 621-10 Monetarnog i financijskog zakonika.

Zadržavanje podataka o vezi

- 30 U svojoj presudi Tele 2 Sverige od 21. prosinca 2016. (spojeni predmeti C-203/15 i C-698/15) Sud Europske unije presudio je da članak 15. stavak 1. Direktive 2002/58, u vezi s člancima 7., 8. i 11., kao i člankom 52. stavkom 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da mu se „protivi nacionalni propis [...] koji u cilju borbe protiv kriminaliteta određuje opće i neselektivno zadržavanje svih podataka o prometu i lokaciji svih pretplatnika i registriranih korisnika u pogledu svih sredstava elektroničke komunikacije” (točka 112.).
- 31 U ovom je slučaju pristup zadržanim podacima proveo AMF, koji je sumnjao u trgovanje na temelju povlaštenih informacija i zlouporabu tržišta koji se mogu kvalificirati kao više teških kaznenih djela te je radi učinkovitosti svoje istrage trebao usporediti različite zadržane podatke iz određenog razdoblja, što omogućuje ažuriranje povlaštenih informacija između više sugovornika, koji su otkrili postojanje nezakonitih praksi u tom području.
- 32 Tim se istragama koje je vodio AMF ispunjavaju obveze koje države imaju na temelju Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o trgovanju na temelju povlaštenih informacija i manipuliranju tržištem (zlouporabi tržišta), a kojima im se nalaže da imenuju samo jedno upravno tijelo čije ovlasti, utvrđene u članku 12. stavku 2. točki (d), uključuju ovlast traženja „postojećih zapisa telefonskih razgovora i postojećih zapisa o prijenosu podataka”.
- 33 Uredbom (EU) br. 596/2014 od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta, koja je od 3. srpnja 2016. zamijenila prethodno navedenu direktivu, propisuje se, kao što je to navedeno u okviru njezina predmeta u članku 1., da postoji „zajednički regulatorni okvir za trgovanje na temelju povlaštenih informacija, nezakonito objavljivanje povlaštenih informacija i manipuliranje tržištem [...] kao i **[orig. str. 9.]** mjere za sprečavanje zlouporabe tržišta kako bi se osigurao integritet financijskih tržišta unutar Unije te povećala zaštita ulagatelja i povjerenje u ta tržišta”.
- 34 Njome se u članku 23. stavku 2. točkama (g) i (h) predviđa da nadležno tijelo može zahtijevati postojeće zapise telefonskih razgovora, elektroničke

komunikacije ili ostalih zapisa o podatkovnom prometu koje posjeduju investicijska društva, kreditne institucije ili financijske institucije.

- 35 Također može, u mjeri u kojoj je to dozvoljeno prema nacionalnom pravu, zahtijevati postojeće zapise o podatkovnom prometu koje posjeduje telekomunikacijski operater, kada postoji opravdana sumnja u kršenje i kada takvi zapisi mogu biti relevantni za istragu o kršenju članka 14. točke (a) ili (b) o trgovanju na temelju povlaštenih informacija i nezakonitom objavljivanju povlaštenih informacija, ili članka 15. o manipuliranjima tržištem.
- 36 U tom se tekstu također ističe (uvodna izjava 65.) da ti podaci o vezi predstavljaju ključni, a ponekad i jedini dokaz kojim se može otkriti i dokazati postojanje trgovanja na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranja tržištem s obzirom na to da se s pomoću njih može utvrditi identitet osoba odgovornih za širenje lažnih ili obmanjujućih informacija ili postojanje kontakta između osoba u određenom trenutku i veze između dviju ili više osoba.
- 37 Ističući da provedba takvih ovlasti može dovesti do uplitanja u pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i komuniciranja, njime se propisuje da države trebaju raspolagati primjerenom i učinkovitom zaštitom protiv svake zloporabe, pri čemu se navedene ovlasti ograničavaju samo na slučajeve u kojima su potrebne za pravilnu istragu ozbiljnih slučajeva kada države nemaju jednaka sredstva za učinkovito postizanje istog rezultata, iz čega proizlazi da određene zloporabe tržišta na koje se taj tekst odnosi treba smatrati teškim kaznenim djelima (uvodna izjava 66.).
- 38 U ovom su slučaju povlaštene informacije koje mogu predstavljati materijalni element nezakonitih praksi u području tržišta u biti bile usmene i tajne.
- 39 Stoga se postavlja pitanje kako uskladiti članak 15. stavak 1. Direktive 2002/58, u vezi s člancima 7., 8. i 11. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, sa zahtjevima iz prethodno navedenih odredbi Direktive 2003/6 i Uredbe br. 596/2014. **[orig. str. 10.]**
- 40 Kad je riječ o odgovoru na to pitanje, čini se da se u postojećoj sudskoj praksi ne nudi objašnjenje koje je potrebno u tom novom pravnom i činjeničnom okviru, tako da se ne može reći da pravilna primjena prava Unije ne ostavlja prostora ni za kakve opravdane sumnje. Stoga valja Sudu uputiti pitanje.
- 41 U slučaju kad bi Cour de cassation (Kasacijski sud) na temelju odgovora Suda smatrao da francusko zakonodavstvo o zadržavanju podataka o vezi nije u skladu s pravom Unije, čini se primjerenim postaviti pitanje mogu li se učinci tog zakonodavstva privremeno zadržati kako bi se izbjegla pravna nesigurnost i omogućilo da se prikupljeni i prethodno zadržani podaci upotrijebe za postizanje jednog od ciljeva tog zakonodavstva.
- 42 Stoga valja Sudu Europske unije uputiti sljedeća prethodna pitanja navedena u izreci.

SLIJEDOM NAVEDENOG, ovaj sud:

[omissis] [*odbijanje drugog i trećeg žalbenog razloga*]

[omissis] [*prvi žalbeni razlog proglašen bespredmetnim*]

UPUĆUJE Sudu Europske unije sljedeća pitanja:

1. Ne podrazumijevaju li članak 12. stavak 2. točke (a) i (d) Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o trgovanju na temelju povlaštenih informacija i manipuliranju tržištem i članak 23. stavak 2. točke (g) i (h) Uredbe (EU) br. 596/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o zlouporabi tržišta, koja je od 3. srpnja 2016. zamijenila prethodno navedenu direktivu, u vezi s uvodnom izjavom 65. te uredbe, da nacionalni zakonodavac, s obzirom na tajnost razmijenjenih informacija i opću javnost koja bi mogla biti dovedena u pitanje, operatorima elektroničkih komunikacija može naložiti privremeno, ali općenito zadržavanje podataka o vezi kako bi upravnom tijelu iz članka 11. Direktive i članka 22. Uredbe omogućio da, kada se u pogledu određenih osoba pojave razlozi za sumnju da sudjeluju u trgovanju na temelju povlaštenih informacija ili manipuliranju tržištem, od operatora zahtijeva postojeće zapise o podatkovnom prometu kada postoji opravdana sumnja da ti zapisi povezani s predmetom istrage mogu biti relevantni za dokazivanje stvarnosti povrede jer omogućuju, među ostalim, **[orig. str. 11.]** utvrđivanje kontakata u koje su zainteresirane osobe stupile prije pojave sumnji?

2. U slučaju kad bi Cour de cassation (Kasacijski sud) na temelju odgovora Suda smatrao da francusko zakonodavstvo o zadržavanju podataka o vezi nije u skladu s pravom Unije, mogu li se učinci tog zakonodavstva privremeno zadržati kako bi se izbjegla pravna nesigurnost i omogućilo da se prikupljeni i prethodno zadržani podaci upotrijebe za postizanje jednog od ciljeva tog zakonodavstva?

3. Može li nacionalni sud privremeno zadržati učinke zakonodavstva kojim se službenicima neovisnog upravnog tijela zaduženog za provedbu istraga u području zlouporabe tržišta omogućuje da im se bez prethodnog nadzora suda ili drugog neovisnog upravnog tijela dostave podaci o vezi?

[omissis] [*prekid postupka u pogledu četvrtog žalbenog razloga*]

[omissis]